

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. De necessitate co[n]tritionis exercendæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

CAPVT II.

De necessitate contritionis exercende.

SVM MARI VM.

proposito non peccandi de cetero. Et quod Concilium Trident. sess. 14. cap. 4. contritionem definiat dolorem & detestationem de peccato, cum proposito non peccandi de cetero. Sed dubitatio est, An contritionis exercitium ad Sacramentum Penitentiae necessarium, requirat tale propositum actuale, id est, quo Penitens actu proponat ambulare in nouitate vitae; seu, quod idem est, vitam de cetero institueret ex praescripto diuinorum mandatorum: An vero sufficiat esse virtuale, seu in clusum in aliquo alio actu, tanquam in sua causa, vt censetur esse in ante memorata detestatione peccatorum: ex ea enim, cum efficax perfectaue fuerit, natum est sequi propositum non perpetrandi denuo similia.

8. Atque in vtramque partem diuersos auctores referunt Bellarminus, & Suarez: ille in *tom. 2. lib. 2. de penitent. cap. 6.* & hic *tom. 4. disp. 4. sect. 3. tercia.* Quamuis autem pars negans non sit omnino relictienda, cum & auctores & rationes satis probabiles habeat, fauereque humanae infirmitati: affirmans tamen videtur sequenda in praxi, & Penitentia consulenda; nepe exercitium praedictum requirere propositum actuale non peccandi de cetero. Ratio est: tum quia, & securius est, & magis receptum: quod maxime attendendum est in re maxime momenti, qualis est contritio necessaria necessitate medij, vt in *seq. cap. docebitur*, ad exeundum a miserissimo statu peccatorum quia magis est facta Scripturae, & factis Concilij consentanea.

9. Nam in contritione seu conuersione ad Dominum; pariter coniungunt detestationem perpetratorum peccatorum, & propositum nouae vitae; seu obseruationis diuinorum mandatorum: vt cum *Exe. 18.* dicitur: Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est (quod detestationem) & custodierit omnia: praecipua mea, & fecerit iudicium, & iustitiam; (quod nouae vitae propositum indicat) vita viuet & non morietur. Iterum in *eodem cap.* Proicite a vobis omnes praenauigationes vestras, in quibus praenauicati estis, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum. Et ad *Ephes. 4.* Deponite vos veterem hominem, qui corumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem. Praeterea ex Concil. Flor. in *instr. Armenorum*, & ex Conc. Trident. *sess. 14. cap. 4.* prout iam attigimus, Contritio definitur animi dolor ac detestatio de peccato, cum proposito non peccandi de cetero. Quae posteriora verba, si de proposito virtuali intelligerentur, frustra superflueque adderentur; quandoquidem hoc ipso quod contritio dicitur detestatio de peccato commisso, satis intelligitur esse cum proposito virtuali non peccandi de cetero: si cognoscatur quid significetur nomine istiusmodi propositi.

Deinde sicut actualis detestatio peccati, virtualiter includit propositum non peccandi: sic etiam vice versa actuale propositum non peccandi, virtualiter includit detestationem peccati, & nihilominus ad contritionem, praeter dictum propositum, requiritur actualis detestatio, vt in *ait. c. 4.* declarat Concil. Trid. his verbis, Declarat igitur sancta Synodus, contritionem non solum cessationem a peccatis, & nouae vitae propositum; sed etiam veteris odium continere. Cur igitur non dicemus pari ratione praeter actualem detestationem requiri actuale propositum?

Et certe videmus in humanis vsuuenire, vt domini a seruis, parentes a filiis, quibus post offensionem reconciliantur, exigant non tantum detestationem & dolorem de peccato perpetrato; sed etiam, imo & praecipue, propositum expressum melloris vitae: idemque in reconciliatione peccatoris cum Deo vsuuenire debere, natura ipsa suggerit. Addi potest in confirmationem, quod Concil. Trid. *sess. 6. cap. 6.* in dispositione peccatoris ad iustificationem, ponat istiusmodi propositum, tanquam distinctum ab amore Dei, & ab odio seu detestatione peccati. Item quod nihil magis vsitatum sit in debita administratione huius Sacramenti, quam exigere a fidelibus propositum cauendi de cetero peccata; & qui illud non habere cognoscuntur, non absoluantur tanquam non contriti. Quae in contrarium obici possent recte soluantur a Bellarmino in *sequent. cap.* quem qui vult consulat; in illis enim haerere scholastici potius, quam praesentis instituti est.

11. Contritio non est absolute necessaria homini ad aeternam salutem consequendam.
12. Necessaria autem est, supposito quod ille actu peccauerit mortaliter.
13. Idque necessitate tum medij.
14. Tum praecipui.
15. Quod obligat sub peccato mortali.
16. Nunquam debet peccatum nostrum nobis placere, displicere autem actu illud, de quo iam nos fuisse contritos merito existimamus, necessarium non est.
17. Nec de oblitis, nec de obiter aut speculatiue tantum occurrentibus memoria, tenemur contritionem expressam habere.
18. Salutare quidem consilium est, non tamen praecipuum, de peccato commisso conteri, statim ac venis in mentem, etiam si plene & praeterea veniat.
19. Id confirmatur duabus praecipue rationibus.
20. Notanda ad solutionem rationum quae in contrarium proponuntur.
21. Non est de se peccatum saltem mortale, differre contritionem, cum necessitas non vrget.
22. Non est specialis obligatio de peccatis conterendi in die festo.
23. Speciale praecipuum conterendi, per se obligat tantum pro mortis articulo.
24. Per aliud vero, quando ne contingat in peccato mortali suscipere vel administrare aliquod Sacramentum; aut grauis necessitas publica, aut votum, vel iuramentum vrget aliquem conteri.
25. Quomodo contritio cadat sub praecipuum, cum sit supernaturale Dei donum.

Operinet haec explicatio vt intelligatur sitne, & quomodo sit contritio ad aeternam salutem consequendam necessaria. Atque non esse necessariam absolute; a ita nempe vt nemo hominum absque ea salutem consequi possit, D. Thomae in *3. p. 2. q. 84. art. 5.* recte confirmat ex illis verbis *2. Paratip. cap. vi.* Tu Dominus Deus iustorum non posuisti penitentiam iustis Abraham, Isaac, & Iacob, ijs qui tibi non peccauerunt. Adde & illud *Luc. 5.* Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non vni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam.]

Esse vero necessariam facta suppositione, quod quis contaminatus sit mortali peccato (quod excludere ab aeterna salute, sicut & a diuina gratia, certum est de fide) constat ex eo, quod Deus, qui Angelis peccantibus non peperit, *2. Petri 2.* promittat quidem misericorditer hominibus peccatoribus veniam & salutem: sed non nisi penitentibus, vt patet per illud *Psal. 50.* Cor contritum & humiliatum Deus non despicias. & illud *Isaie 56.* Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, contritum corde, & tementem sermones meos. Et illud *Exe. 18.* Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vita viuet, & non morietur: & infra: Conuertimini & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Itemque illud citatum *ex e. 5. D. Lucae:* Non veni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Accedit quod D. Petrus *Act. 3.* ait: Penitemini, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra. Neque licet aliter sentire propter Concilij Trid. definitionem *sess. 14. c. 1.* cuius verba sunt. Fuit quidem penitentia vniuersis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, vt patet per illud *Psal. 50.* Cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Fuit autem quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius. Obiter vero monendum occurrit, quamuis inter haec, Reconciliari Deo; Gratiam Dei recuperare, iustificari: Remissionem peccatorum consequi; aliqua distincto Metaphysica cernatur; ea tamen deinceps a nobis indifferenter vsurpanda esse; quia nunquam de facto separantur; sed semper simul dantur.

Necessitatem contritionis esse tam medijs quam præcepti.

SECTIO I.

Porro necessaria est peccatoribus ad salutem contritio, necessitate tam medijs, quam præcepti: Necessitate quidem medijs, seu tanquam medium sine quo contaminati peccato mortali salutem vitam æternam obtinere nequeunt; patet per illud à Domino dictum *Luc. 13.* Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.] & illud *D. Pauli ad Rom. 2.* Secundum duritiam tuam, & impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei.] & illud *Apo. 2.* Veniam tibi cito, & movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris.] Ac demum facit illud, quod Patres poenitentiam appellarint secundam post naufragium tabulam, approbatum à Concil. Trid. *sess. 6. c. 14. & sess. 14. can. 2.*

Necessitate præcepti verò, peccatoribus necessariam esse contritionem ad salutem, id est, contritionem iniunctam illis esse sub præcepto, quod sit de numero eorum de quibus à Domino dicitur *Matth. 19.* Si vis ad vitam ingredi, serua mandata:] communiter Theologi docent: quibus rationibus, videre potest qui volent apud Sorum in *4. distinct. 17. quest. 2. art. 6.* Satis enim est ad nostrum institutum nota esse illud *Ezech. 18.* Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuerti estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.] Et illud *1oel. 2.* Conuertimini ad me in toto corde vestro, & scindite corda vestra.] & illud *Matth. 4.* Poenitentiam agite.] & illud *Apo. 2.* Poenitentiam age:] aperit indicare præceptum poenitentiae.

Quod cum sit de re ad salutem omnino necessariam ex antedictis, ipsum quoque necessariam est de numero eorum quæ seruanda sunt volenti ingredi ad vitam æternam: peccatumque impoenitentiae, quod in illius transgressione consistit, est mortale, vt satis indicant supra citata verba *D. Pauli ex cap. 2. Epist. ad Rom.* Et ratio confirmatur quia si nolle refarcire iniuriam notabilem homini illatam, peccatum est mortale, vt indicant verba Domini *Matth. 5.* Si offers munus tuum ad altare, &c. vade prius reconciliari fratri tuo:] multo magis erit, nolle refarcire iniuriam per peccatum mortale Deo illatam. Similiter, si is non euadet peccatum mortale tanquam homicida, qui non vult cibum capere eo tempore quo offertur illi, tanquam illud sine quo omnino viuere non potest; quanto minus euadet is, qui vocatus ad poenitentiam, respuit eam tunc exercere, cum nequit aliter euadere eam mortem, de qua in *Psal. 33.* dicitur, Mors peccatorum pessima?

De obligatione præcepti contritionis quæ habeatur certè.

SECTIO II.

De obligatione autem eiusdem præcepti Theologi Scholastici differunt pluribus (maximè *Suarez.* vt posterior ab alijs dicta examinans *4. to. disput. 15.*) & cum eis *Nauarr. ad tertiam & reliquas partes Glossæ summæ. De Poenitent. distinct. 5.* Sed contenti erimus ea attingere, quæ pro praxi sufficiant: ac primo sequentia ab omnibus recepta nota: *Nauarrus.*

Primum est, nos teneri omni tempore cauere ne peccatum quod admisisimus, nobis vnquam placeat: quia id esset consentire in peccatum ipsum, atque adeo peccare iuxta *ca. Sed pensandum est distinct. 6. & cap. Sicut trib. De poen. vni. distinct. 2.* Secundum est, nos non teneri (etiamsi saluberrimum consilium sit, prout habet *Nauarr. in Enchir. cap. 1. num. 32.*) ad habendū contritionem de peccatis iam semel contritis; argumento illius quod secundum versionem *70.* Interpretum Nahum primo dicitur, Non vindicat Deus bis in idipsum in tribulatione:] quod refertur in *cap. Quid ergo 23. quest. 5.* Cuius ad illud *ex cap. 11. Epist. ad Roman.* Sine poenitentia, sunt Dei dona.] Item illud *Ezech. 18.* Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor.] Item que illud *Michæ vi. 7.* Proliciet peccata nostram profundum maris.] quo significatur peccata nobis à Deo remissa, perpetua obliuione sepeliri, sicut ea quæ in mare proliciuntur ne vnquam illorum memoria extet

Valerij Tom. 1. Pars 11.

Quinimo nec nos teneri ad habendam contritionem de ijs de quibus probabiliter existimamus nos iam contritos fuisse, etiamsi forte non fuerimus sufficienter ad obtinendam peccatorum nostrorum remissionem. Quod hinc patet; quia alioqui cum nemo sciat an amore vel odio dignus sit (ex *Ecclesiastici capite nono*) ac quisque cum *Iob capite 9.* dicere debeat; etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorat anima mea:] nusquam is qui commiserit peccatum mortale quietus esse poterit; sed semper iudicare debet, se adhuc teneri ad illius contritionem, quantumcumque iam adhibuerit diligentiam in conterendo & confitendo de illo: quo fieret, vt tale præceptum in grauamen potius, quam in solamen animarum esset institutum: quod absurdum est.

Tertium est, neque nos teneri ad habendam contritionem expressam de ijs quæ non occurrunt memoriæ: quia cum voluntas in incognita ferri nequeat, tenere mur ad impossibile: quod absurdum est. Immo nec teneri ad habendam confestim de ijs quæ occurrunt quidem memoriæ, sed tantum obiter, & aliud agentibus: vt contingit, dum doctorem in Schola docenti, vel disputanti, aut in templo concionanti, memoriæ aliquis sui peccati occurrit. De quo si teneretur, eo ipso statim conteri, diuersæ actiones in eo simul confundendæ essent, contra ordinem qui in agendis seruandus est, naturæ quodam præscripto. Quin nec sufficit, vt plene nihilque aliud agenti occurrat huiusmodi memoriæ: nisi practica seu ad praxim directa occurrat; nempe vt peccati meminerim, quod illud vel abominer, vel de eo mihi placeam. Nam si memoriæ sit tantum speculatiua, vt in eo qui peccati meminit tantum, vt dispuret quodnam & quale ipsum sit: quamuis plene, & nihil aliud agenti occurrat talis memoriæ non tenetur eo ipso statim conteri, sicut nec eo ipso quod Deus alicui speculatiuè occurrit, is tenetur sub peccato elicere actum dilectionis Dei super omnia.

Explicatio difficultatis de eadem obligatione, An ea occurrat, quoties peccatum mortale commissum venit in mentem plene & practice.

SECTIO III.

Versatur autem in controversia, num quando peccatum mortale perpetratum occurrit memoriæ plene & practice, id est, tanquam detestandum vel approbandum, sibiue de eo displicendum aut placendum, committatur nouum peccatum, transgressione autem memorati præcepti, si contritio tunc non habeatur. De qua re propositis in vtramque partem rationibus *Nauarr. loco citato, cui recentiores communiter assentiuntur*, iudicat opinionem eam veriorē esse, quæ habet, non esse tunc temporis sub pena peccati noui habendam contritionem de peccato quod sic occurrit memoriæ; sed satis esse, vt ipsum non placeat etiam si non displiceat; aut displiceat quidem, non tamen adeo, vt displicentia perueniat ad eum gradum ac statum, quem exigit contritio. Quod intellige, nisi forte periculum tantum offerretur consentiendi, vt ipsum non posset aliter euitari, quam per expressam contritionem. Nam in tali casu homo; etiam de peccato iam remisso recurrente in memoriā, teneretur conteri actu; cum omnis occasio proxima peccati sit vitanda, iuxta illud *Ecclesiastici 21.* Quasi à facie colubri fuge peccata.] Et illud *Ecclesiastici 3.* Qui amat periculum, peribit in illo.] Intellige etiam, ita vt non negetur saluberrimum consilium esse, prout *Nauarr. rectè tradit in Enchir. cap. 1. numero 31. & 33.* statim atque cognoscit quis se peccatum mortale admisisse, de eo poenitere, ac contritionem habere, iuxta illud *Ecclesiastici 5.* Nec tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem.] propter vitæ scilicet præsentis fragilitatem, & futuræ summam; cui expositus est peccator, æternam miseriam:

Porro duplex præcipue ratio est, cur merito hæc opinio iudicetur verior, quam contraria. Prior est, quod præceptum de habendâ contritione sit affirmatiuum, sicut de suscipiendo baptismo; nec minus huius, quam illius obseruatio sit ad salutem necessaria: quandoquidem sicut *Lucæ 13.* dictum est: Nisi poenitentiam habueritis, omnes peribitis.] ita *Iohan. 3.* dictum est, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spi-

S

fitu

ritu sancto non potest introire in regnum Dei.] Cam ergo affirmatiua præcepta non obligent, vt loquuntur, pro semper; sed sua habeant stata tempora, in quibus omisso illorum est peccatum: sicut non censetur adesse tempus suscipiendi baptismi sub pœna peccati mortalis quoties catechumeno sua peccata venerint in meatem practicè, seu vt expianda per baptismum (alioquin enim male ab Ecclesia cap. Duo tempora, de consecr. distinct. 6. tempora paschæ & Pentecostes præfixa fuissent ad baptizandum: addita prohibitione, ne dies a his miserentur tali obseruatione) ita nec censendum est adesse tempus habendi contritionem sub eadem pœnâ, quoties peccatori Christiano, memoriæ occurrunt practicè sua peccata. Neque est quod quis objiciat illud *Tibrenorum. 2.* Deduc quasi torrentem lachrymas per dies & noctes, non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.] Id enim non est præceptum, cum huius vitæ status non ferat tale quid: sed est salutaris admonitio ad seriam pœnitentiam agendam. Posterior ratio est, quod contraria sententia sit nimis dura, & parum consentanea ei quod Dominus ait, suum iugum suave, & onus leue esse, *Matt. 11.* vt pote adstringens Christianum ad peccatum mortale, nisi cum peccati sui tanquam abominandi memor est, deest illud super omne detestabile propter Deum summè dilectum, cum proposito viuendi de cætero omne peccatum mortale, & rescindendi omnes occasiones illius propinquas. Quæ, & alia requisita ad perfectam contritionem, in sequenti capite tradenda, constat hominibus, magna ex parte infirmis, laboriosa esse & difficilia: adeo vt plerumque ad illa suscipienda ægre moueri possint, etiam propofitis tam multis, tamque magnis incommodis, quæ peccatum secum affert. Sique vera esset dicta contraria sententia, non videretur consultum, vt concionatores generaliter inuolarent populum ad confessionem faciendam, quia ex tali inuitatione ordinariè quidem plerique in mentem veniunt sua peccata vt detestabilia, sed paucis a detestantur illa, ac dolent de illis; vt ad perfectionem contritionis attingant. Deinde qui se parat ad confessionem faciendam statim ac incipit meminisse aliquorum suorum peccatorum mortalium, mortaliter peccat, nisi statim habebit illorum contritionem. Arid nimis durum est, vt ex eo pater, quod ratio nec facile id fiat. Quare sententia ex qua sequitur, censenda est nimis dura.

Rationes vero, quæ pro eadem afferri possunt, bene à Nauarr. soluuntur *ad citatam 3. partem, & reliquis glossæ summæ Depœnitentia distinct. 5. & à Med. in Cod. De pœnitentia, tr. ad. 1. quest. 6.* Sed satis erit (ad viuendum, prolixitatis fastidium) paucis solutionum perstrinxisse summam.

Quæ est, nos concedere saluberrimum consilium esse de peccato cõteri, quoties in memoriam recurrit; immo id necessarium esse cum quis versatur in periculo probabili committendi nouum peccatum mortale, vel delectandis se in præterito nisi conteratur: aut cum quis per conscientiam erroneam, quam non deponit, se putat teneri ad contritionem ipsam. Deinde damnum, quod per peccatum alteri inferitur, statim quidem rescindendum esse, illique quod suum est restituendum, cum nunquam liceat iniuste derinere, sicut nec inuadere alienum *ex cap. Sape de restitut. spoliatorum*: iniuriæ tamen sine damno illatæ, non esse de necessitate statim satisfaciendum, subeundo pœnam pro ea illata exoluendam: sed tantum quando pœna ipsa exigitur: iuxta illud, quod communiter receptum est, neminem in conscientia, donec conde mnetur, ad pœnam exoluendam teneri. Quia igitur contritio est solutio quædam pœnæ, quam Deus à peccatore exigit propter iniuriam ei per peccatum illatam sine damno vilo ipsius; iuxta illud *in cap. 35. libri Iob*, Si peccaueris, quid nocebis ei? Neque certum præfixit tempus; sed pro immanitate illa clementia, quæ non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat, *Ezech. 18.* totum huius vitæ spatium ad contendum, pœnitendum ve nobis miseris tribuit, *ex cap. Nemo, & cap. Nullus, De pœnitentia distinct. 7.* Vnde relinquatur præceptum de contritione habenda non ita obligare peccatorem, vt semper peccet quoties non conteritur, dum ei peccata perpetrata veniunt in memoriam practicè, siue vt abominanda.

A Idem cum Nauarro loco cit. num. 24. & 25. quamuis ille, qui Dei amicus est, teneatur omni tempore non fieri inimi-

cus, vel non fieri inimicior, si iam inimicus sit (ad hoc enim illum obligant omnia præcepta quorum transgressione homo inimicus Dei constituitur) non teneri tamen nullo vnquam tempore perseuerare in inimicitia Dei iam contracta; quia nullum datur præceptum negatiuum vetans talem perseuerantiam; adeo vt malum quidem sit manere in tali inimicitia, quia malus status est, sicut & habere vitiosum habitum; non est tamen peccatum; quod non de statuum, vel habituum, sed de actuum est numero. Adde etiam non esse semper peccatum in impœnitentiæ, immo nec actum de se illicitum (si credamus Medina in *citata quest. 6. ad. 6.* aut potius, secundum Sotum in *distinct. 17. quest. 2. art. 6. col. 7.* venialiter tantum illicitum, velle pœnitentiam differre, nolleque nisi ad aliquod tempus pœnitere; quia præceptum, in cuius transgressione peccatum impœnitentiæ consistit, non obligat pro omni tempore, ac proinde aliquod tempus datur in quo non pœnitere, aut non adhuc pœnitere, non est tale præceptum transgredi; cum obliget more aliorum affirmatiuum, pro aliquo tantum certo tempore; de quo quidem sequitur, vt quodnam ipsum sit, exponamus.

De tempore pro quo præceptum contritionis obligat.

SECTIO IV.

Sotus igitur nonnullique alij, quos Medina commemorat. *eodem quasi. dubio penult.* sic senserunt vt dicerent hominem diebus festis singulari præcepto teneri de peccatis suis conteri sed merito idem author, sicut & Sotus loco cit. *concl. 3.* eorum sententiam reiecit: quia cum multos dies festos in anno Ecclesia instituerit; ea tamen diuinum præceptum de pœnitentia explicans, duxit satis esse peccatorem compellere ad semel in anno pœnitendum. Et quamuis finis institutionis festorum sit interior animæ sanctificatio; hæc tamen non est id, quod per præceptum de obseruatione festorum iniungitur, sed media quædam conducentia ad illam: nempe audire Missam, & abstinere ab omni opere feruili ita vt non restituens se sanctitati per pœnitentiam in die festo, non peccet transgressione dicti præcepti.

Vera autem atque adeo, vt expressis Nauarr. in *Enchir. cap. 1. num. 31.* omnium communis sententia est, tempus in quo peccator conteri tenetur (intellige per se, seu vi specialis præcepti de contritione à Deo dati) esse imminetent articulum mortis naturalis, vel violentæ. Talis enim articulus indicat adesse verosimilem huius vitæ terminum, in quo saltem, si vnquam alias in hac vita, dictum præceptum obligare debet. Ad quod tamen tempus pœnitentiam differre, esse saluam animæ in magnum discrimen adducere, patet per illud quod ex D. Augustino, refertur *in cap. Si quis, & cap. finali De pœnitent. distinct. 7.* dubiam esse salutem illorum quos non ante, sed post ægritudinem pœnitet: de quo Nauarr. *in præceden. num. 19.*

Dixi intelligendum per se, quoniam extra illud tempus dantur casus, in quibus peccator conteri tenetur per aliud, siue ex vialicuius præcepti, quod peccator ipse transgreditur, aliquid agens non contritus. Primo enim omnium consensus *ex Nauarr. in cit. nu. 31.* qui peccati mortalis sibi confictus admittit vel suscipit aliquod Sacramentum, nõ prius de illo sufficenter contritus, eo ipso peccat, iuxta illud quod dicitur *in c. Per Isaiam 1. q. 1. versu hoc pene.* Omnia Sacramenta cum obliunt indigne tractantibus: profunt tamen per eos dignè iumentibus. Cuius dicti sicut prior pars aperte ostendit peccatum indigne administrantis Sacramentum, sic posterior pars à contrario, innuit peccatum indigne suscipientis: clarius indicatum *in cap. Illud distinct. 95.* vbi de sacramento extremæ vñctionis dicitur, non pœnitentibus istud infundendi non potest, quia genus Sacramenti est. Ratioque ostendit, quia diuinæ gratiæ ad quam producendam Sacramenta sunt à Christo instituta (& consequenter horum sanctitati) peccatum mortale repugnat. Secundo, *ex eod. Nauarr. ibid. post Adrianum*, ad contritionem concipiendam peccator tenetur instante grandi necessitate populi, cuiuslibet feruore orationis non potest prouideri. Quod maxime locum habere potest, quando accedit autoritas Summi Pontificis suo diplomate tale quid præceptis, aut monè-

ris: vt fit in Iubileis pro calamitatibus Christianorum. Tertio tenetur quis eo tempore quo se de peccato contritione habiturum vult, aut iuravit, vt si iuravit se quoties in tale peccatum incidit, statim de eo conterendum; p[er] se quoties incidit, teneatur statim conteri.

Si quis querat, quomodo contritio peccatori imponatur sub p[re]cepto, cum sit supernaturalis; seu quae sine diuina & supernaturali gratia exerceri nequeat (de quo late Suarez tom. 4. disput. 3. sect. 6.) atque adeo donum Dei sit & Spiritus sancti impulsus, non modo perfecta sed etiam imperfecta ex Con. Trid. sess. 14. cap. 4. Inde enim sequi videtur eam non esse in nostra potestate. Respondendum est; sicut illud quod per amicos: ita & illud quod per Dei auxilium possumus, nos dici simpliciter posse. Et certe cum piissimus Dominus peccatori semper adit ad ostium cordis pulsans, Apocal. 3. seu, quod idem est, Dei gratia hominibus in hac vita semper sit parata sufficiens ad agendam P[en]itentiam (quod bene explicat. Suarez in seq. disput. 8. sect. 2.) semper est in potestate peccatoris, concurrente Spiritus sancti impulsu, contritionem elicere, quam sibi persuadeat, si non ita perfectam esse, vt peccatum mortale ab anima eliminet, quod sine reuelatione diuina sine nequitia sufficiens tamen ad excusandum a transgressione p[re]cepti de quo agimus. Sicque, vt habet Sorus in cit. art. 6. col. 5. cum quis humano more ad arbitrium prudentum, putat se esse contritum, licet verè non nisi attritus imperfecte contritus sit, excusatur a transgressione eiusdem p[re]cepti, etiam non recipiat gratiam.

CAPVT III.

De iis, quae ad exercitium contritionis concurrere oportet, quoad detestationem quam includit in sua natura.

SVMMARIVM.

- 25 Ad exercitium detestationis concurrere debent antecedenter, tum fides in Christum, tum odium peccati: consequenter verò dolor de peccato commisso.
- 27 Detestatio debet esse voluntaria.
- 28 Item concepta esse de peccato, vt ipsum est offensa Dei.
- 29 Itemque summa esse.
- 30 Non quidem absolutè, sed solum comparatè, & argumento doloris eam naturaliter sequentis.
- 31 Dolor is summus comparatè, ex obiecto. Et ex fine.
- 32 Non est summus comparatè, ex affectu voluntatis secundum intentionem.
- 33 Neque secundum tenentiam cordis, & facilitatem dolendi.
- 34 Neque secundum firmitatem qua nequeat vlla tentatione labefactari.
- 35 Sed secundum apprehensionem: vt quia vniuersè malè quoduis malum pati, quam peccare.
- 36 Est non teneatur, descendendo ad particularia, facere comparationem, vel cum aliquibus eorum, vel cum omnibus simul.
- 37 Quid ergo hac ex parte contritio requirat.
- 38 Detestatio peccati debet esse cum spe venia.
- 39 Debet procedere ex amore Dei, vt perfecta sit.
- 40 Sufficiens ad Sacramentum (etiam si imperfecta) procedere potest ex timore Dei, & quali iuxta Concl. Triden.

Ad exercitium contritionis, quae est declinatio quedam à malo, ad faciendum bonum, concurrunt detestatio peccati, tanquam auulsio noxiarum plantarum ab agro cordis nostri: tum etiam propositum emendationis, seu non peccandi de cætero, tanquam bonum semen missum in eundem agrum cordis nostri, per quod proferat fructus dignos p[en]itentiae, ad fugiendum à ventura ira, iuxta monitum D. Ioan. Baptistae Matthaei 3.

Ad illam autem debite exercendam quaedam concurrere oportet antecedenter, quaedam consequenter & quaedam comitanter. Quia enim reconciliatio peccatoris cum Deo, ad quam talis detestatio ordinatur, non contingit sine fide iuxta illud ad Hebraeos. 11. Impossibile est sine fide placere Deo:] exercitium illius p[re]requirit id, quod Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. habet; vt peccatur excitatus & aditus diuina gratia, liberè moueatur in Deum, credens vera esse quae diuinitus reuelata & promissa sunt: atque illud imprimis; à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redem-

ptionem quae est in Christo Iesu.] P[re]requirit etiam vt peccator oderit suum peccatum tanquam malum maximum: vt pote quo Dei amicitia dissoluitur, & ira prouocatur ita vt nihil eo peius ac perniciosius homini contingat. Per tale enim odium, voluntas ad detestationem peccati excitatur: quia secum adfert desiderium destruendi illud, eliminandique ab anima: Ad quod detestatio medium est; tum necessarium, vt patet ex dictis sub inirium p[re]cedentis capitis: tum etiam accommodatissimum, tanquam displicentia de peccato commisso; complacentiam, quae in eo committendo contingit, destruens, vt iniuria illata Deo referriatur.

Coniunctum verò consequenter habet dolorem; quia displicentia de eo quod factum est, cum infectum esse nequeat, non est sine dolore, sed illum habet naturaliter consequentem: de quibus actibus Suarez tom. 4. disput. 4. sect. 1. nonnulla disputat, in quibus non immorabimur: quia non sūt ad praxim necessaria; sicut sunt cōditiones quas ipsa peccati detestatio debet habere comites, vt contritionem perfectam constituat: quae ideo à nobis ex instituto sunt explicandae.

Conditiones quas detestatio comites habere debet, vt contritio sit perfecta.

SECTIO I.

Prima igitur est: voluntariam sponteque susceptam esse. 27. Hanc Concl. Trident. sess. 14. in fine quarti cap. expressit, cum dixit haereticos s[ed] docere contritionem esse extortam & coactam, non liberam & voluntariam; & cum in eadem sess. can. 5. Anathema dixit, id ipsum asserenti. Confirmatur autem primò ex eo, quod contritio actus sit virtutis p[en]itentiae; ad quem actum tanquam liberum seu positum in hominis potestate, hortati sunt: tum D. Ioan. Baptista Matth. 3. tum Dominus noster in sequenti cap. 4. dicendo P[en]itentiam agite.] Vnde licet intelligere, quod cum non dixerint p[en]itentiam patimini sed agite: p[en]itentiam habere nomen à p[en]a, eo quod sit quaedam p[re]teritae culpae priuata vindicta, quam reus, non quidem (sicut publicam) ab alio illatam patitur volens nocens: sed sua sponte eligat vt animaduertat in proprias culpas.

Secundò confirmatur, quia Ierem. 8. reprehenduntur à Deo peccatores, eo quod actum illum non habeant. Nullus est inquit, qui agat p[en]itentiam super peccato suo, dicens quid feci?] Denique confirmatur, quia de eodem actu datur p[re]ceptum per verba illa Luc. 13. Nisi p[en]itentiam habueritis omnes peribitis: sicut per illa similis formae Ioan. 3. De susceptione Baptismi. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei: & per illa Ioan. 6. de sumptione sacrosanctae Eucharistiae: Nisi manducaueritis carnem filij hominis non habebitis vitam in vobis.] At nemo iuste reprehenditur, aut p[re]ceptum accipit de eo quod non est in ipsius libera potestate. Quare p[en]itentia seu contritio debet in peccatore esse voluntaria. Vnde inferre licet cum Nauar. in Enchir. cap. 1. num. 4. rationem contritionis non inueniri in detestatione illa peccatorum, quae repente & sine deliberatione quibusdam contingit, non considerantibus perpetrata esse talia cōtra Deū, summum suum bonum: necitem in violenter extorta: qualis est illa qua damnati Sap. 3. dicuntur p[en]itentiam agentes, & p[re] angustia spiritus gementes.

Conditio secunda detestationis ad perfectam conditionem requisita, est vt concepta, sit de peccato, non sub quacunque ratione. v.g. quia graui p[en]ae aut infamiae obnoxium fecit, vt in Antiocho contigit ex lib. 2. Machab. cap. 9. aut aliud incommodum inuexit: sed sub ea, qua ipsum est offensa Dei: qualem fuisse in Davide constat per illud Psalm. 118. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.] Nec dubium est fuisse in iis de quibus dicit Apost. 2. ad Corinth. cap. 7. Contristati estis secundum Deum.] In quem locum D. Ambros. ait, Tristatur secundum Deum, qui doler se fecisse, quod odit Deus.] Confirmatur verò huius conditionis necessitas ex eo, quod P[en]itens id faciat per contritionem, ad quod Ihsas hortatur in cap. 55. Dicens, Derelinquat impius viam suam, & reuertatur ad Dominum.] Non facit autem, nisi oderit dete-